

UN PONT A LA FRONTERA ENTRE DOS MONS
Isidor Cònsul

Ivo Andric, El pont sobre el Drina. Traducció de Slavica Bursac i Sió Capdevila. Edicions 62. Barcelona, 1994.

Quasi s'han escolat cinquanta anys des de la publicació d'El pont sobre el Drina (1945) de l'escriptor bosni Ivo Andric (1892-1975), premi Nobel de literatura el 1961. Tot i els anys, però, la seva novel·la més emblemàtica ha vençut el desgast de les llepades del temps per afermar-se, amb insòlita consistència, amb els atributs d'una senyora novel·la. En literatura, qui ajuda a repartir adjectius és el judici del temps i la novel·la d'Andric encara sorprèn per la complexitat del tram narratiu, per la gràcia i els detalls tècnics del brodat, i per aquesta capacitat d'estendre la mirada al llarg dels segles i il·luminar la història de l'indret més conflictiu d'Europa.

La història d'El pont sobre el Drina s'inicia un matí de 1516 quan un nen serbi, víctima de l'impost de sang que calia pagar als turcs, és arrabassat a la seva família per a servir a la cort d'Istanbul. Després de creuar el riu en un vell rai, el noi el somnià, el pont, i la fortuna féu que, convertit en cabdill, gendre del paixà i visir, recordés, de vell, el deute de la construcció somniada: un pont de pedra sòlid i elegant, de dos-cents cinquanta passos de llarg i onze arcs d'ampla obertura. Un pont a la frontera de l'imperi i un camí obert entre l'Orient d'adopció i la seva Bòsnia nadiua.

La novel·la s'allarga des d'aquell 1516 fins a l'esclat de la primera guerra mundial, el 1914, quan l'exèrcit austro-hongarès, empès a la retirada per la força dels canons serbis, dinamità el pont i en destruí la part central. Són quatre-cents anys, doncs, novel·lats en la perspectiva d'un protagonista insòlit: el pont al costat de la "Kasaba"

de Visegrad, prop del punt on les aigües del Drina s'enriqueixen amb les del Rzav. Tot al llarg d'aquests segles, el pont no uneix només les dues vores del riu sinó també el destí dels pobladors de la "Kasaba" enllà de les creences particulars. Roden les generacions i el pas del temps, i la bona gent de Visegrad (cristians, (musulmans i jueus), desenvolupen a redós del pont les formes de tolerància que els permeten conviure sense gaires ensurts. Els canvis importants vénen imposats i de fora, i les ensulsiades històriques són fruit del fregadís d'una terra de frontera entre dos móns, Orient i Occident. D'una banda, l'imperi otomà en procés de regressió, de l'altra, la pressió d'Europa occidental que es transvesteix, a finals del XIX, amb les coloraines i el to de modernitat d'un imperi en decadència, l'austro-hongarès, immens cadàver vivent quan la història del pont es tanca el 1914.

La novel.la és un bullidor de personatges i una cadena viva de relats diversos que tenen el pont com a eix i escenari: des de la crueltat de l'empalament de Radisav a la tràgica mort per desamor de Fata d'Avdaga. De les desventures d'Alí-Hozda, clavat per l'orella al pont el dia de l'arribada dels austríacs a l'ascensió i caiguda de la jueva Lotika i del seu hotel. I des de l'anècdota tràgica del vigilant enamoradís a la inquietant partida de cartes de Milan Glasincanin amb el diable. Ja ho havia perdut tot i es jugava la vida en la darrera mà, quan arribà la matinada, cantà el gall i el misteriós tafur desaparegué de cop de damunt del pont.

Una novel.la senzillament esplèndida que ens acosta a la complexitat de Bòsnia i que, llegida avui, suposa sobretot una crida a la tolerància i a la convivència per damunt de la barbàrie que ara mateix hi impera.

Isidor Cònsul